

Molnár József

(1905–1986)

A Jókai kritikai kiadás munkatársai ugyanoly gyakran fordultak hozzá, mint Hajdú vagy Szabolcs-Szatmár néprajzosai, helytörténészei a korán megöszült, mozgékony gimnáziumi tanár és szakfelügyelő kimeríthetetlen bányája volt az ismereteknek.

A felszabadulás előtt élete – párizsi tanulmányútjait kivéve – a Tiszántúlon folyt: Csengerben született, tanári oklevelét a debreceni egyetemen szerezte, 1932-től egy évtizeden át tanárkodott Hajdúnánáson. 1945 után már a köznevelés országos irányító intézményeiben dolgozott, majd ismét a tanári katedrára tért vissza (ELTE Gyakorló Gimnáziuma, Szilágyi Erzsébet Gimnázium). Nyugdíjasként is olthatatlan buzgósággal rendezte a Szilágyi Gimnázium könyvtárát, míg 1986. december 30-án el nem távozott az élők sorából.

Pályája kezdetétől fogva foglalkoztatta kedvenc megyei művelődéstörténetének néhány jelentős alakja (Eötvös József, Görög Demeter, Kölcsey Ferenc), akiket családtörténeti szempontból is figyelemmel kísért, a *Himnusz* költőjére vonatkozó korábbi kutatásait 1983-ban összegezte egy Julow Viktor társaságában közzétett kötet lapjain: *Kölcsey Ferenc testamentoma*. Itt ugyanúgy megadta a Kölcseyek leszármazási táblázatát, amint ugyanezt megtette már korábban a vásárosnaményi Eötvösökkel. A hajdúdorogi születésű Görög Demeter (1760–1833) a bécsi lapszerkesztő és mecénás pályája mindaddig homályban maradt, amíg Molnár József kitartó kutatással meg nem világította azt (1938-ban, ill. 1975-ben jelentetett meg önálló kiadványt róla). Nem kis erőfeszítéssel szolgálta a magyartanítás elmélyülését, s néhány kollektív tudományos vállalkozást: az előbbinek szép példája *Balladaskönyve* (válogatás a világirodalom balladáiból), az utóbbinak az Értelmező Szótárhoz készített szócikkei, népnyelvi adalékai.

Sok becses írásáról számolhatnék még be, de hiába, emlékezetemben elsősorban úgy él „Józi bácsi”, mint a Jókai kritikai kiadás nagy tudású, fáradhatatlan, a határidőket mindig megtartó munkatársa. Csupán két kötetet gondozott (*A barátfalvi lévita*, *Egetvívó asszonyszív*), a lektorálást azonban legalább 18 mű esetében vállalta el, s ennél is többhöz adott tanácsokat. Azt persze mondanom sem kell, hogy a legnagyobb anyagismeretet követelő edíciók felülvizsgálatát kapta meg (pl. *Levelezés I.*, *Drámák I. stb.*). E munka bizonyára örömet szerzett neki, hiszen egyetemi évei óta stúdiuma volt a Jókai-filológia, s ebbe olyan kitűnő mester vezette be, mint Hankiss János. Még a debreceni professzor tudatosította benne, hogy behatóan meg kell ismerni nagy elbeszélőnk munkaeszközeit, a híres noteszokat. Ezt a feladatot nem is engedte háttérbe szorulni, s az frói följegyzések sajtó alá rendezésénél is ő állt a lektori poszton.

Nyelvünk nem szegény a dicsérő, elismerő szavakban, fordulatokban. Ez esetben mégis a száraz tényközlés fejezheti ki a legteljesebb méltatást: az ő közreműködése nélkül nagyon nehéz elképzelni kritikai sorozatunk folytatását.

Nagy Miklós